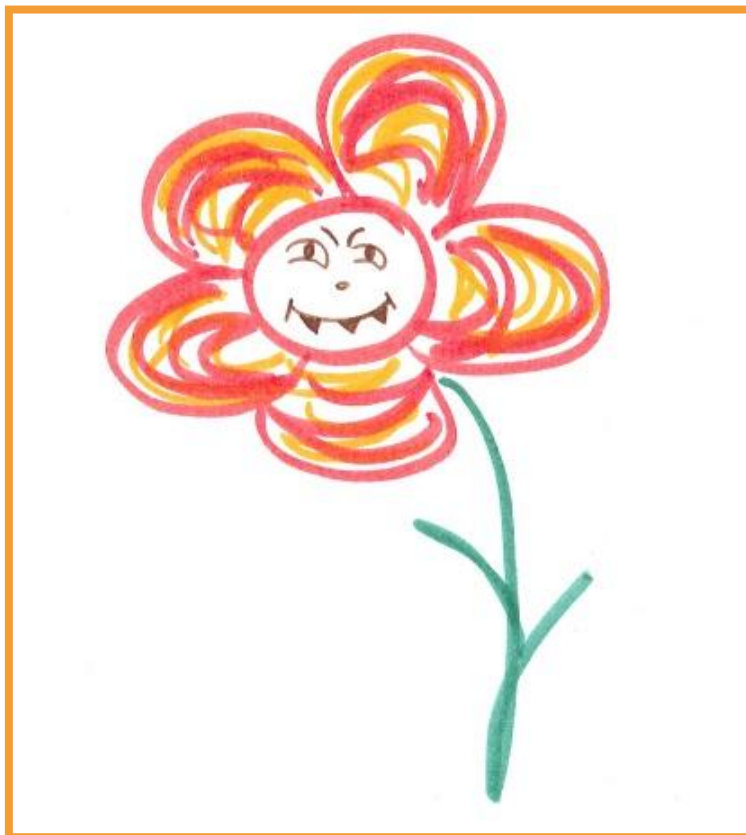

Anegdote Cvjetke Papratić

- Saga o stranim invazivnim vrstama -

Marina Škunca: Anegdote Cvjetke Papratić – Saga o invazivnim vrstama

Izdavač: Udruga za istraživanje i popularizaciju flore – Populus

Uredila: Marina Škunca

Lektorirala: Marina Bučar

Ilustrirala: Marina Škunca

Više o Udruzi na www.udrugapopulus.hr

Pitanja, komentare i prijedloge šaljite na info@udrugapopulus.hr

Zaagreb, 2014.

IZJAVA

Iako je prilikom izrade kratke priče konzultirana stručna i relevantna literatura, Udruga Populus ne može jamčiti za točnost prezentiranih podataka. Korisnici su dužni samostalno provjeriti točnost podatka i navoda u tekstovima te preuzimaju svu odgovornost za postupke proizašle iz istih. Udruga i autori sadržaja ne mogu se smatrati odgovornima za eventualnu netočnu ili nepotpunu informaciju, niti za bilo kakve štetne posljedice proizišle iz korištenja poveznica koje se nalaze na ovim stranicama.

Korisnici mogu raspolagati sadržajima za svoju osobnu uporabu te distribuirati poveznicu drugim stranama, no pri tome ne smiju kršiti autorska prava. Tekst, crteži i radni zadaci su vlasništvo Udruge Populus i namijenjeni su za korištenje isključivo u edukacijske svrhe, te se ne smiju cjeloviti ili u dijelovima kopirati, distribuirati, koristiti u komercijalne i promidžbene svrhe bez prethodnog odobrenja Upravnog odbora Udruge i autora djela.

Anegdote Cvjetke Papratić

- Saga o stranim invazivnim vrstama –

Kao i svaki 22. travnja, Dan planeta Zemlje Cvjetka je obilježila s bakom i ujom Višnjom. Kako bi njen otac teško uzdišući rekao: „U ovoj obitelji čovjek vrlo brzo nauči da očuvanje prirode ne smije biti puka floskula.“ Što su to točno „floskule“, nije joj najjasnije, no obožava druškanje s bakom i ujom. Pa ako pritom nauči i štogod o voljenim biljčicama, dan je više nego uspješan.

Osim toga, čini joj se da je jedino pošteno da i Majčica Zemlja ima svoj dan, kao svojevrсни „rođendan“. Na kraju krajeva, daje nam temelje za život, i to ne samo čvrsto tlo na kojem gradimo kuće, već i onaj slavni plin - kisik, zahvaljujući kojem dišemo, te hranu, odjeću, ma sve što nam treba i ne treba... Pa nek' se barem taj jedan dan u godini sve vrti oko nje, a ljudi prisjete što joj duguju. ;)

No da se vratimo na proslavu Zemljinog „rođendana“. Baka je davnih dana zaključila da će se njeno kućanstvo pridružiti proslavi, a ujna je potom zahtijevala da ta proslava bude dostojna obitelji Hrastić. Novom ogranku

obitelji Papratić nije preostalo ništa drugo nego pridružiti se. Tako iz godine u godinu Cvjetka i njeni roditelji, kao i ostatak rodbine i obiteljskih prijatelja, sudjeluju u raznim kvizovima, mini-natjecanjima, tematskim zabavama, akcijama čišćenja i slično. A na kraju dana, tu je bakina ukusna zakuska i slavna torta od mrkve. Nakon prva dva zalogaja čak i Cvjetkin tata prestane gundžati. :)

Ove godine tema proslave bile su strane invazivne vrste. Ujna se posljednjih nekoliko godina dosta bavila tom temom - održala je nekoliko prezentacija, sudjelovala u organizaciji Večere invazivnih vrsta u Zagrebu, a ove godine je čak putovala u Grčku kako bi održala kratku prezentaciju na Večeri invazivnih vrsta u sklopu tamošnjeg festivala. To joj je i dalo ideju da pokuša zainteresirati ostatak obitelji i prijatelje. Cvjetka je već znala ponešto o svemu tome, no i ostatak društva bio je vidno zainteresiran, a ujedno i sumnjičav. Ujna nije još ni objasnila što je smislila, a pitanja su je zasula sa svih strana...

„Strane invazivne vrste?“, mrmljao je stric Slavko sumnjičavo. „Ma kakvu invaziju one to vrše? I ne bismo li čuli već nešto o tome?“

„Strane invazivne vrste su vrste koje su slučajno ili namjerno unesene na neko područje gdje prije nisu rasle ili živjele, a gdje se vrlo brzo šire te oduzimaju dom i hranu domaćim vrstama“, pojasnila je ujna. „I Slavko, premda se u dnevnim novinama možda ne priča previše o njima, čuli ste već sigurno za neke od njih. Ambrozija je jedna od najpoznatijih.“

„Ujna, ali ako su tako štetne, zašto se namjerno unose?“, upitala je zbunjeno sestrična Iva.

„Eh, Iva, u tome i jest problem“, uzdahnula je ujna. „Mnoge su vrste tijekom povijesti nošene s jednog kraja svijeta na drugi. Naročito biljke - neke su bile koristan lijek, druge skupocjeni začini, treće naprosto zgodan ukras vrtu. Neke od njih uspjele su se prilagoditi novom domu, druge nisu. Moraš imati na umu da nisu sve strane vrste štetne niti invazivne. Kao što sam rekla, mogu biti koristan lijek, ukusna

hrana ili začini. No neke su se naprosto predobro prilagodile, a kako nemaju prirodnih neprijatelja na novom području, šire se bez kontrole. Često su i lukave pa koriste prostor gdje je čovjek, na primjer gradnjom, oslabio postojeću zajednicu biljica pa su one preslabe da bi se oduprle pridošlicama. A često prođe neko vrijeme prije no što se uvidi njihov invazivni karakter...“

„No dobro, ako je to tako, zašto ih naprosto ne otjeramo?“, pridružio se raspravi Ivin brat Marko.

„Zar ne misliš da bismo to već učinili da je tako lako?“, upitala ga je blago iziritirana ujna. „Neke od njih mogu ponovo narasti ako i samo 1 centimetar korijena ostane u tlu, a polen drugih može, nošen vjetrom, prijeći udaljenosti od 200 kilometara. Da ne govorimo koliko uklanjanje i mjere suzbijanja njihovog širenja koštaju... A često nisu ni uspješne... Također, tu je i činjenica da neke od njih donose prihode pa ih se ljudi nevoljko rješavaju. Pogledaj na primjer bagrem – od bagrema se radi med, deblo se koristi kao građa, atraktivan je pa se često sadi u parkovima, a s obzirom da dobro veže zemlju, sadi se i kako bi stabilizirao strmine i nasipe. No bagrem *jest* invazivan. Doduše,

njega se još relativno lako može kontrolirati. Što je s ambrozijom? Kolike ona probleme stvara! Čak su neki od vas na nju alergični... Postoji i službena naredba o obaveznom uklanjanju ambrozije. Pa opet je možemo naći svuda.

A ako se s nekog prostora i ukloni, ponovno se može raširiti s okolnih, neočišćenih površina..."

„Zle biljke“, izbeljio se Javor Cvjetki. Cvjetka se namrštila. Uopće nije bila sigurna da joj je drago što je svog, navodno najboljeg, prijatelja pozvala na ovo druženje. Već je mogla zamisliti kako je *zafrkava* još mjesecima na račun zlih biljaka... x(

„Javore, nisu te biljke *zle*“, rekla je zaprepašteno ujna. „One su se naprosto snašle. Kao što sam rekla, mogu čak biti i korisne. U području odakle potječu ne stvaraju nikakve probleme... Glavni problem je što narušavaju ravnotežu u novonaseljenom okolišu te oduzimaju hranu i mjesto za život domaćim biljkama. Kod nekih je stvar definicije (kao i uvijek), odnosno ne šire se tako brzo i nisu toliko agresivne, no zbog određenih karakteristika, ipak se smatraju

invazivnima. Druge pak mogu biti stvarno problematične. Kao što smo već rekli, ambrozija uzrokuje zdravstvene probleme, a lijekovi za suzbijanje alergija su skupi, kao i izostanci alergičara s posla... S druge strane, japanski dvornik, na primjer, može podrivati temelje obaloutvrda i time narušiti obranu od poplava. A može uzrokovati i štetu na željeznicama... Složeno je to pitanje..."

„I biljke nisu *jedina* skupina koja može biti invazivna, zar ne?“, ubacila se nestrpljivo Cvjetka.

„Nisu, nisu. Imamo i invazivne bubamare (odnosno harlekinsku božju ovčicu), signalnog i bodljibradog raka, nekoliko slatkovodnih riba i školjkaša, a izgleda da si zaboravio poster iz Cvjetkine sobe koji upozorava na crvenouhu kornjaču

koju ljudi često kupuju kao kućnog ljubimca pa potom puštaju u prirodu gdje ugrožava domaće kornjače... I to nisu sve invazivne životinje koje možemo pronaći kod nas.“

„No dobro“, ubacio se ponovo stric Slavko. „I što sad?“

www.invazivnevrste.hr
- stranica Državnog zavoda
za zaštitu prirode

„Paaa, ono što možemo učiniti jest informirati se dalje o stranim invaznim vrstama kako ih ne bismo širili, možemo educirati druge, a nalaze invazivnih vrsta

možemo prijaviti Državnom zavodu za zaštitu prirode. Imaju internetsku stranicu posvećenu upravo *invazivcima* (www.invazivnevrste.hr), a tamo je i obrazac za dojavu“, zaključila je ujna.

„A sad je vrijeme za zakusku“, dodala je iscrpljeno. „Vaš ovogodišnji zadatak je pogoditi koju invazivnu vrstu jedete u meniju koji smo vam baka i ja danas pripremile“, sa širokim osmijehom završila je ujna...

Zanima vas što su to objedovali? U nastavku se nalazi jelovnik, a na vama je da pogodite koji je od navedenih sastojaka dobiven od invazivne vrste! Ako ne ide, ne brinite, nisu ni Hrastići ni Papratići sve iz prve pogodili! ;)

(Napomena: svako pitanje ima samo jedan točan odgovor¹.)

Jelovnik

1. Krekeri sa svježim sirom
 - a. vlasac
 - b. sir
 - c. šćir
2. Juha od krumpira i čičoke
 - a. krumpir
 - b. čičoka
 - c. peršin
3. Medenjaci
 - a. amorfa
 - b. med od kestena
 - c. šećerna trska
4. Domaći sok
 - a. bagrem
 - b. bazga
 - c. grožđe

¹ Točni odgovori: 1. c; 2. b; 3. a; 4. a